СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

"УРЯДОВ" ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 2. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 3 січня, 1934.

VOL. XLII. No. 2. Jersey City, N. J., Wednesday, January 3, 1934. THREE CENTS.

ВАЖНІ ПИТАННЯ ПЕРЕД КОНҐРЕСОМ

ВАШИНҐТОН. — Перед 73 конґресом, що збирається на правильне засідання в середу, 3 січня, стоїть багато важних справ до вирішення. Провідники більшости начисляють важних справ чотири: найперше справа монетарна; далі справа пенсії для ветеранів; третя справа відбудови краю та її коштів, накінець справа ратунку для фармерів.

Коли ще було далеко до сесії, провідники заповідали бурливу сесію. Чим ближче до сесії, тим менше виглядів на бурливі засідання.

„НАЙРА" ХВАЛИТЬСЯ 4 МІЛІОНАМИ НОВИХ РОБІТ.

ВАШИНҐТОН. — Адміністрація Відбудови Краю обчисляє, що завдяки її діяльности 4 міліони робітників дістали роботу. Крім цього через цю діяльність яких 20 міліонів робітників дістали підвишку.

Адміністрація завела 180 кодексів. Вона сподівається покінчити кодекси для всіх ділянок до кінця місяця.

Урядники вважають за признаку кращого настрою серед громадянства те, що Новий Рік по всіх великих містах Америки обходжено дуже весело.

УСТУПИВ СЕКРЕТАР СКАРБУ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар скарбу Вудин уступив зі свого становища. На його місце президент Рузвелт установив головою департаменту дотеперішнього заступника Генрі Монрентава Молодшого.

Уступлення одного секретаря скарбу та обняття уряду другим не потягає за собою ніякої зміни. в політиці департаменту.

КАМПАНІЯ ПРОТИ ЛІНЧІВ.

ҐРІНВУД (Савт Каролайна). — Поліція арештувала тут під закидом убивства 4 білих людей, котрі брали участь у викраденню з тюрми й лінчуванню Мурина Бені Томпсона.

Між обжалованими є бувший начальник поліції в місцевости, де стоїть тюрма, з котрої забрано вязня на лінч. Кажуть, що він знав про намірений напад на тюрму вперед і нічого не робив для охорони вязня, поручено його опіці.

Прокуратор у Ст. Джозеф, Мізурі, теж збирається ставити на суд 11 людей, які брали участь у лінчу Мурина Лойдна Ворнера.

Велика лава присяжних суддів у Нешвилі, Тенесі, почала слідство над лінчем 19-літнього Мурина Корда Кріка.

ЗА САМОСТІЙНІСТЬ ДЛЯ ФИЛИПИНІВ.

ВАШИНҐТОН. — Організації „Товариство Заграничної Політики" й „Фундація Світового Мира" предложили президентови Рузвелтови меморіял за надання Филипинським островам повної незалежности від Злучених Держав Америки. Вони радять президентови подати конґресови відповідну пропозицію.

Щоби захоронити Филипинські острови від можливого захоплення Японією, згадані організації радять невтралізувати острови, себто постаратися про ґарантію їх незалежности державами світа.

ПОХОРОН УБИТОГО ЕПИСКОПА.

НЮ ЙОРК. — Похорон вірменського архиепископа Льва Туріяна, котрий згинув з рук скритовбивців, відбувся в неділю з відомої катедри св. Івана Богослова. На похорон зявилися понад 5,000 осіб. 60 уніформованих поліціїв та 40 детективів стерегли похорон перед можливим забуренням. Похорон відбувся мирно.

Президент Вірменсько-Американського Товариства видав заяву, в якій осуджує вбивство епископа організацією, котра становить серед Вірмен зникаючу меншість. Поліція далі шукає вбивників; вона ще далі думає, що вбили його члени революційної організації „Тащнаґ". Досі поліція арештувала 7 підозрілих осіб.

ВЕЛИКІ ПОВЕНИ В КАЛІФОРНІЇ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС. — Наслідком великих злив у горах Сієра Невада піднеслися води в усіх майже ріках, які спливають з тих гір, та заляли величезні простори краю. Дощу впало на 18 і пів цаля; такої повени, яку ці зливи викликали, люди тут іще не памятають. Сотки людей знайшлися без даху над головою. Досі нараховано 38 смертей.

ВБИВСТВО БАТЬКА.

ЕНҐЕЛВУД (Ню Джерзі). — Стара родинна сварка в родинні Германа Шурера, електровця нюйорської Едисонової Компанії, довела до вбивства батька родини його власним сином. Запитий вином власного виробу, батько не хотів відвезти родини на новорічні відвідини, а коли жінка наставала, віц її копнув та загрозив, що повезе всіх під поспішний поїзд. 18-літній син з рушницею в руках пробував усмирити батька і в сварці стрілив до нього й убив на місці.

ЕЛЕКТРИЧНИ ДАЛЕКОВИД.

На зборах Американського Товариства для Поступу Науки в Кеймбрідж, Масс., виступив Канадієць д-р Франсуа Енрото з описом проєкту електричного далековиду, котрий на місці сочок буде мати відповідні електричні прилади, чутливі на світло. Цей далековид має таку силу, начеб у ньому були скляні сочки 2,000 цалів загрубшки.

Цей винахід буде мати величезне значіння для розвою астрономії. Інший учений доказував, що на зорях дують вітри зі скорістю 144,000 миль на годину.

НАПАД НА ДІДИЧА.

Перемиська прокуратура наказала слідство в справі замаху на Яна гр. Дрогойовського, власника дібр у Цешаціні. Коли він вертався вечором з Ярослава до дому, хтось стрілив до нього з кріса. Куля пострілила йому груди, однак не смертельно. Під замітом замаху арештовано кілька осіб. Є це особисті порахунки.

ЛЮДОЇДИ ЗІЛИ ЛЕТУНІВ.

З Дакару прийшли вістки про французький літак, який ще в червні ц. р. хуртовина занесла до портуґальської Ґвінеї. Літак упав на територію людоїдів. Вони вбили обох летунів і зїли. Вищий портуґальський старшина з представниками портуґальської влади почав слідство в тій справі. Людоїди із Ріо Качео кажуть, що справді впав із неба якийсь великий птах, із нутра якого вийшло двох людей. Про дальшу долю летунів не хочуть говорити. Мурини з сусідного племени впевняють, що їх сусіди зїли летунів.

ЗАСУДИЛИ ПРОВІДНИКІВ ГОЛОДОВОГО МАРШУ.

Суд у Ґрудзьондзу розглядав справу голодового маршу 200 безробітних, що йшли до міста Свеце. Тоді то прийшло було до сутички учасників маршу з поліцією. Суд засудив ініціятора голодового маршу на один місяць вязниці та 105 зл. кари, а трох безробітних по 6 місяців вязниці за участь у збіговищі та зневагу поліції. Всім припинено виконання кари на 3 роки. Решту обвинувачених увільнили.

ТЯЖКА КАРА ЗА КРАДІЖ 8 ДОЛЯРІВ.

Суд у Вегревил, Алта., засудив на 3 роки вязниці молоду жінку Анну Страчинську. Її обвинувачено в тому, що, працюючи в хаті почмайстра в Шандро, взяла почтових значків вартости 8 долярів.

128-ЛІТНЯ МЕКСИКАНКА ЩЕ ХОЧЕ ЖИТИ.

Мартіна де ля Роза в Флорієт, Каліфорнія, вже прожила 128 років, одначе заявляє, що чим довше жиє, тим більшу охоту до життя має. Вірить, що ще житиме яких 25 років. Ця стара Мексиканка є матірю 13 дітей, що всі жиють. Наймолодший син має тепер 58 років, тобто вродився тоді, коли його мати мала 70 років.

ЦІКАВЕ ЯВИЩЕ.

На ренчу Джіма МкФейла, коло Візалії, Каліфорнія, недавно народилось біле теля-тко, яке має на лівій нозі тавро власника, таке саме, яке той ренчар випікав у тому місці на всій своїй худобі.

NRA MEMBER U.S.

WE DO OUR PART

ЗАСУДИЛИ ДИРЕКТОРА.

У Львові закінчилася розправа проти бувшого віцедиректора союза горалень, Фр. Подгурського, за здефравдування 50,000 зл. Суд засудив Подгурського на два роки вязнів і та втрату горожанських і почесних прав на пять літ.

СЕЛЯНИ ПРОТИ СВЯЩЕНИКА.

В селі Доброкові біля Пільзна (в західній Галичині) селяни не хотіли приняти нового адміністратора, о. Літвіцького. Відбули в костелі плебісцит, у якому заявилися за усуненця священика Бялка, і відібрали о. Літвіцькому ключі від костела. На днях о. Літвіцького візвали до хорого. Коли священик у ризах підійшов до престола, щоби взяти Найсвятіші Тайни, юрба жінок виволікла священика з костела. Справою занялася влада.

ВБИВСТВО НА СПОРТОВІМ ГРИЩІ.

В містечку Болзентин (келецьке воєвідство) підчас гри в копаного мяча прийшло до суперечки з причини невідповідно стрілених воріт. Підчас суперечки 19-літній копун ножем пробив ученика народньої школи і цей помер. Суд засудив убивника на 4 роки вязниці.

ОШУКАНЕЦЬ НА ЖЕНЯЧКУ.

З Черновець утік з румунського війська Давид Тріхтер і опинився у Східній Галичині, де доконав кілька ошуканств під покришкою женячки. В Болехові мав женитися з донькою тамошнього дорожкаря і вимантив від майбутнього тестя 100 долярів, з якими втік до Бучача. Тут натягнув подібним способом одного купця, від якого видурив 500 зл. З Бучача подався до Нагірянки, де за кілька днів збогатився знову на 100 долярів. Вкінці виїхав до Львова, де укривається, бо тимчасом румунська влада розіслала за ним стежні листи.

МАШИНА, ЩО ВСЕ БАЧИТЬ.

Канадійська почта має тепер спеціяльний апарат, за допомогою якого можна довідатися, що знаходиться в коверті. Це дасть нагоду контролювати тих, що посилають у коверті такі річі, за які треба платити більше ніж за звичайний лист.

КУПУЮТЬ ВУГЛЯ З БУКОВОГО ДЕРЕВА.

Замісць бензиною чи електрикою хотять тепер гнати мотори буковим вуглям. У Празі вже є більше як 100 таких моторів. Такий опал є два рази танший. Уже на рік 1934 на Словаччині замовили більше як 800 вагонів такого вугля. Це дасть працю багатьом робітникам.

ЗГОРІЛА ШКОЛА.

Саме тоді, як шаліла сильна вітрова буря, згоріла школа в Стрию біля Айтуни, в Саскачевані. В тій школі вчила пані Рокош. Є підозріння, що школу хтось підпалив, і поліція переводить слідство. Цю саму школу підпалив був хтось минулого року, одначе вдалося було вратувати її від знищення. Околиця замешкана в більшости українськими поселенцями.

ЗНАЛИ, ДЕ КРАСТИ.

До мешкання Мих. Николі, емеритованого вчителя в Додині, добувся крізь вікно злодій і вкрав з куферка 10,000 зл. та 88 долярів. То значить держати великі гроші в домовім сховку.

ДИВНА ІСТОРІЯ ХРЕСТА Й ОДНОГО СМЕРТНОГО ВИПАДКУ.

В літі 1932 р. сталася була в селі Розгірчу коло Стрия відома з преси подія з хрестом, що його хтось невідомий поставив був на ґрунті Абрагама Шневайса, коршмаря в Розгірчу. За доконання акту посвячення того хреста власник ґрунту притягнув тоді до відповідальности місцевого пароха і громадян перед суд і староство, що видали постанови про усунення його й заплату коштів. Хрест остався був довший час далі на місці і всі очікували екзекуції. Аж 24. IX. 1932 р. хтось невідомий викопав його і кинув до недалекої води. Всі приписували це Шневайсови. Хтось знайшов хрест і закопав його знов на тім самім місці. Тоді вмішалася в цю справу поліція й усунула хрест силою. Про справу поволі забували. Тимчасом склалася подія, яка здивувала ціле село й околицю і дала населенню притоку до всяких поголосок. Якраз в рік по усуненню кимось невідомим хреста з поля Шневайса вибрався він своїми кіньми на торг до Сколього. Була велика вода і хоч селяни остерігали його, щоби не важився переїздити ріки в брід, він не послухав і вже близько другого берега попав на глибину та потонув враз з кіньми. Місцевий селянин-фірман ледви виратувався. Тепер приминовують розгірецькі селяни: „Викопав Абрумко хрест і кинув його до води, але хрест як був так і буде, а його вже нема і не буде". Так ставляться громадяни до того справді припадкового і дивного факту, в котрім хтось може добачити Божу руку, хтось фатум, звичайний випадок і т. д. Треба пригадати, що ґрунт Шневайса, на котрім розігралася відома подія з хрестом, був колись — перед більше як 60 літами власністю бездітного селянина, що, вмираючи, записав його свому свояцкови богачеви. На ньому стояв від непамятних часів хрест, який усунено перед 50 літами з хвилиною, як на парцелі станула коршма, бо селянин продав ґрунт дідичеви, а цей виставив на ньому коршму. Ця коршма виконала діло морального і матеріяльного знищення села. Щойно в останніх роках почався на селі рух відродження, що зазнавав великих перепон з ріжних сторін, та передовсім від Шневайса, котрому це було дуже не на руку, бо грозило звиненням інтересу. Він розібрав стару коршму, щоби поставити нову, а тоді склалися відомі події.

УКРАЇНСЬКИЙ РУХ НА ПІДКАРПАТТЮ КРІПШАЄ

УЖГОРОД (Закарпатська Україна). — Народнє життя на „Підкарпатській Руси" набирає з кождим роком чимраз більшого змісту. Нарід підноситься власними силами, чого доказом може бути от хоч би той рух, який тепер піднято на Гуцульщині, щоби там заснувати приватну українську ґімназію.

На просторі від Ясіня до Хуст нема ні одної середньої школи. До світової війни могли гуцульські діти побирати середню освіту в Мармароському Сиготі, та тепер Сигот опинився під Румунами. Значиться, гуцульські діти, якщо хочуть ходити до середніх шкіл, мусять вчитися в Хусті, або в інших, іще далі віддалених осередках. А це получене з великими коштами. Щоб уможливити Гуцульщині висилку гуцульських дітей до середніх шкіл, рішено отворити ґімназійні курси в Бичкові. Цікаве те, що зараз пішов натиск влади і нотарі по громадах почали агітацію за те, щоби населення домагалося ґімназії в чеській мові. Вже навіть повисилано такі домагання. Та треба додати, що на зборах греко-католицького духовенства рахівської округи всі священики заявилися за отворення ґімназії у Великім Бичкові з тим, щоби викладовою мовою в тій ґімназії була мова українська (руська).

ЗЇЗД УКРАЇНСЬКОЇ СОЦ.-ДЕМ. ПАРТІЇ ПІДКАРПАТТЯ.

УЖГОРОД. — Дня 26 листопада відбувся в Ужгороді краєвий зїзд соціял-демократичної партії Підкарпаття. На зїзді було 150 делеґатів, учасників і гостей. Зїзд відкрив посол Ю. Гуснай, а головою нарад був Яцко Остапчук. У своїх резолюціях зїзд домагався радикального уздоровлення політичних відносин на Підкарпаттю, зреформування способу переводження земельної реформи, побільшення допомог голодним, уздоровлення самоуправи, а зокрема заведення у всіх школах Підкарпаття навчання в українській мові.

ДВАЦЯТЬ РОКІВ НА УКРАЇНСЬКІЙ СЦЕНІ.

УЖГОРОД. — Закарпатські Українці святкують ювилей 20-літньої праці на українських сценах артистки Валентини Іванової Верес, найбільш популярної артистки в Ужгороді. Ювилятка походить з Великої України, а виховалася на українській сцені під проводом великого українського артиста Миколи Садовського.

ЧЕХІЗАТОРАМ І МОСКВОФІЛАМ У ВІДПОВІДЬ.

УЖГОРОД. — Чехізатори, мадярони і москвофіли не хочуть ніяк погодитися з тим, що на Підкарпаттю мешкає такий самий нарід як у Галичині чи в Київі, себто нарід український. А тим, котрі признаються до українства, закидають, що вони ними ніколи не були. У звязку з тим один відомий громадський діяч, д-р Михайло Бращайко, подає в „Українськім Слові" таку заяву як відповідь „Подкарпатским Гласам":

„Ви твердите, що десять літ тому я абсолютно не узнавав українства. Та це неправда. Признаю себе Українцем уже від давніх літ. Хай наразі вистарчить згадати, що ще 1908 року, як студент віденського університету, написав я брошурку по українськи, фонетикою, про життя й поезію підкарпатських Українців, яка появилась у Львові. Що наш нарід принимає в нас назву Українець замісць назви Русин щойно по перевороті, причини треба шукати в минулих і теперішних політичних обставинах. Назва „Українець" не була тут дозволена".

ЗАПЛАТА ЗА СЛУЖБУ.

ПРАГА (Чехословаччина). — Щойно тепер дійшли точніші відомости про Володимира Гадзінського, українського поета й журналіста, родом з Галичини, котрий довгі часи служив вірно большевицькій владі, а потім попав у неласку у червоних і помер в Одесі в 1932 р. у крайніх злиднях.

ДАЄ НІМЦЯМ НАУКУ.

МІНХЕН (Німеччина). — Кардинал Фавльгабер, Німець і нащадок старого шляхотського роду, підкреслив у своїй новорічній промові, що в часі, коли Німці були дикими варварами і проливали кров у братовбивчій війні та держали у неволі жінки, цвила висока культура у Вавилоні, а Жиди мали в Палестині добре шкільництво. Сказав теж, що перед Богом нема вищої й нижчої раси, а Христос казав хрестити всі народи, щоб обєднати їх в однім божім царстві.

200,000 ЛЮДЕЙ ОГЛЯНУЛИ ТІЛО ВБИТОГО ПРЕМІЄРА.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Понад 200,000 людей перейшли в Атенеум попри домовину вбитого премієра Дуки.

ПОМЕР ВАСЕРМАН.

ВІДЕНЬ. — Помер Яків Васерман, німецький Жид, відомий письменник, котрий мусів покинути Німеччину з приходом Гітлера до влади.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3,75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2,00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Montgomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРОПАҐАНДА

Наразі не бачимо ще ніяких користей з визнання Америкою Совітів, коли брати під увагу користи для Америки. Та Совіти використовують отсе визнання на всі боки. В першу чергу скріплюють ним своє становище в нутрі. Намагаються застрашити всю можливу опозицію, заставляючи її рахуватися з тим, що совітська влада не загрожена, коли її вже визнала така могуча держава як Америка. Дотого не можна таки заперечувати факту, що Совіти зискали на силі, коли Америка визнала тих, що, як каже ватиканський урядовий орґан, є руїнниками родини, церкви, моралі й звичайними вбивниками міліонів безборонних людей. Те все Совіти знають і використовують.

Добившися визнання від уряду, пішли вони зеднувати американську публичну опінію. Нахабство совітської пропаґанди дійшло вже до того, що засипують Америку фільмами, які служать для большевицької пропаґанди і критики Америки. Бачимо, наприклад, фільму про беззахистних дітей у Москві, а разом з тим чуємо американського університетського професора, котрий нас навчає, що Америка може навчитися багато доброго від Совітів; а чого, то публика пізнає з імпортованої з Москви фільми. В такий спосіб країна, в якій населення міліонами вимирає з голоду і недуг, вчить Америку, як дбати про виховання і здоровля молоді. Так виглядає один зі зразків большевицької пропаґанди.

Знову по багатьох школах, і то головно по найнижчих, і по більших містах, многі учителі й учительки вияснюють дітям положення у Совітах у такий спосіб, що не буде дива, коли ті діти стануть большевиками, особливо, в теперішніх часах економічної кризи, коли в Америці важко жити.

Маємо теж ріжних університетських професорів, як от д-р Гартлі В. Крос із Спрінґфілд Каледж, які дають лекції по клюбах і покликуються на те, що були в Росії й там усе бачили і нібито обєктивно представляють тамошні відносини, але так, що виходить, що Америка зі своїм капіталістичним устроєм банкротує, а перед Совітами будучність.

І маємо американського амбасадора до Москви, котрого большевики представляють приятелем Леніна і котрий у часі, коли ведеться міжнародня акція допомоги жертвам совітського голоду, оголошує, що в Совітах все в порядку. Та ще захвалює, що Совіти добувають річно до сотні міліонів рублів у золоті.

Отак підготовляються нові кредити для Совітів!

О. С.

НОВА РАДІСТЬ

„Нову радість" — на ялинку року Божого 1933, і ще небияку, принесено нам у краю...

Довго лунали чутки про заповіджену зміну конституції в Польщі. Багато на ту тему балакалося й писалося, але все в загальних рисах і в здогадах. Аж нарешті контури тої нової конституції зарисувалися наглядно.

На пленарнім засіданні клюбу послів і сенаторів ББ, яке щойно відбулось у Варшаві, виголосив віцемаршалок Цар відчит про основні підстави плянованої нової конституції. Головні її точки такі:

1. На чолі держави стоїть її президент (голова), який номінує і відкликає голову ради міністрів, суддів найвищого трибуналу, ґенераліцію, і — новина — свого наступника по упливі часу, на який президента вибрано.

2. Голова ради міністрів відтепер уже відповідальний політично не перед соймом чи сенатом, а перед президентом держави, який має право голову ради міністрів кождочасно відкликати. Дальше серед найважніших нових управнень президента є право завішуючого вета від ухвал законодатних палат, і право видавання декретів, поза соймом і сенатом, з обовязуючою силою закона.

3. Законодатні палати складаються з сойму й сенату, але взаїмовідносини тих палат ґрунтовно між собою змінюються. Осередок ваги законодавства переходить з нижчої палати (сойму) до сенату (вищої палати). Сойм відтепер може ухвалювати не знати які вотуми недовіря урядови, але коли за тим урядом стоїть сенат, уряд править далі, не журячись опінією сойму.

Щоби соймові посли не дуже брали собі до серця посольський обовязок, нова конституція передбачає скасування посольської недоторкальности. Себто, коли найвищий трибунал ухвалить (а чомуб йому того не ухвалити?), що в тій чи іншій промові посла є проступок проти посольської присяги, або іншого якого закона, то посольська недоторкальність перестає існувати і такий посол може кождої хвилини бути виданий судови, тратячи, очевидно, мандат. Крім того, за всякий проступок, не звязаний з посольською діяльністю, таксамо посла можна буде завше потягнути до відповідальности.

4. Щодо права пасивного й активного вибору, то й тут конституція передбачає основні зміни. Сенат вибиратимуть тільки особи, „пободнонце в праци на жеч добра збіорового", а передовсім кавалери ордерів Віртутї Мілітарі і Хреста Непідлеглости. А хто ці ордери дістане, і кого вважатимуть за людину, що заслужилася з праці для загалу, про те рішатимуть тісамі люди, які укладають нову конституцію і які стоять при владі. Ніяких обєктивних ознак „заслуженої людини" (вік, ценз, чи що) конституція не передбачає.

До сойму, правда, мабуть лишиться стара система виборча, але на сойм є свої способи конституційні: роля його, в порівнанні до сенату, зводиться до зера, і неконституційні, але зате практичні: чудо над урною, яке позволяє, щоби з виборчих урн виходили такі картки, яких туди виборці цілком не вкидали...

Так отже має виглядати нова конституція: з сильною, майже диктаторською владою президента, з правом визначати свого наступника, з правом декретів і вета; з сенатом, зложеним із людей, вибираних і назначених урядом, і з соймом, зведеним до повної безсильности.

Теперішній режім у Польщі стає не тільки фактично, але й правно режімом одної ґрупи, яка перемогла в травні 1926 року і яка усуває від співпраці в державі всі інші ґрупи, а спеціяльно всі так звані меншости національні, які на своїх теренах є більшостями. Отже нічого дивного, що проти нового проекту заявляються не тільки польські партії, соціялістична, нац.-демократична і інші, але й партії всіх національностей непольських... крім Жидів. Ці останні, які не щадять темних барв для змалювання диктаторського режіму Гітлера, дуже ласкаво толерують диктаторсьаий режім у Польщі і співають хвалу диктаторському режімови в Росії й на Україні...

Для Українців у Галичині і на Волині зачинається новий період, повний несподіванок...

СВЯТО ДИТИНИ Й МАТЕРИ

„Треба шанувати матір і дитину, бо це означає шанувати найвищі вартости нації" — так означив Мусоліні відношення фашистів до родини, і встановив, що раз на рік ціла Італія мусить святкувати день, присвячений матері й дитині. За день цей вибрано день 24. грудня, себто навечеря Різдва, коли християнський світ вшановує Божого Сина й Божу Матір.

Цього року відбудеться перше фашистівське свято Дитини й Матері. Крім обовязкових на таких офіціяльних святах промов та зборів представники уряду роздаватимуть нагороди найчисельнішим родинам, а також матерям, що визначилися найбільше ґіґієнічним вихованням дітей. Щодо цієї останньої нагороди, то її будуть визначати на підставі спеціяльних конкурсів, які мають заступити так звані конкурси дитячої краси, і видаватимуть матерям, котрі відповідно до норм ґіґієнічних, вироблених інституґами охорони материнства, зуміли виховати кволих від народження дітей на здорових і сильних. Крім того по всіх усюдах відбуватимуться кінематоґрафічні вистави, що матимуть на увазі виховання в італійських громадянах зрозуміння ваги родини для розросту й сили нації.

Фашистівський режім від перших днів свого існування звернув велику увагу на підтримання культу родини. З цею метою він заложив „Національну Установу для охорони матери й дитини". Щоби схарактеризувати діяльність цеї встанови, досить сказати, що через її допомогові інституції пройшли міліон двіста тисяч матерей і три і пів міліона дітей. Ці цифри дають приблизно поняття про величезну сітку амбулятоpій, захоронок, літовищ і інших подібних інституцій, якою „Установа Охорони Материнства" огорнула цілу країну.

Та фашистівський режім не обмежився утворенням „Установи Охорони Материнства". Ціла низка законів має охороняти родинне життя в усіх тих випадках, коли „Установа" не могла інтервенювати. Так для скріплення родини закон 1923 року звільнив від усяких податків і такс усі спадки, коли вони відбувалися в лоні родини. Таксамо численні родини мали величезні полекші в оплаті податків, а деякі податки для них зовсім знесено. Новий карний кодекс, що увійшов в силу минулого року, звертає особливу увагу на злочини проти родини. Так § 546 встановлює особливі кари на того, хто в часописах наважувавсяб кинути тінь на мораль якоїсь родини; § 571 встановлює важкі кари для того, хто, користуючися своїм становищем опікуна чи вихованка, скеровує своїх вихованців на шлях морального зіпсуття; тойже параґраф заводить великі кари на родичів, що зле поводяться зі своїми дітьми, чи чоловік з жінкою. Усе це законодавство виходить з заложення, що родина є незвичайно важним елементом суспільного й національного життя. Відповідно до такого розуміння родини, всі нежонаті мають платити податок, що йде саме на утримання ріжних інституцій „Установи для охорони материнства". Закон з 6. червня 1929 наказує в усіх випадках приймання нових урядовців чи підвищення старих на кращі посади віддавати завжди перевагу жонатим перед нежонатими, і батькам з чисельною родиною перед бездітними.

Таксамо й у відношенню до жінки фашистівський уряд намагається повернути жінку з фабрик і канцелярій до родини, і минулого місяця видав наказ, щоб у всіх конкурсах на посади перевагу віддати беззастережно чоловікам перед жінками. В звязку з цим варто відмітити також „Свято Шлюбу", встановлене фашистами і відсвятковане вперше 30. жовтня 1933 р., коли в Римі відбулись одночасно 2,600 весіль, а потім усі молоді уроочистим походом пройшли вулицями Риму. Юнаки, вишикувані в своїх одностроях здовж пішоходів, обсипали їх цвітами.

Мусоліні виходить із заложення, що чим який нарід є численніший, тим лекше йому заважити на долі світа і зайняти в ньому відповідне гідне місце. Коли Італія матиме 50 чи 60 міліонів (тепер вона нараховує 42 міліони) населення, то її престіж і значіння в світі будуть далеко значніші, як тепер. Мусоліні йде навіть далі і зазначує, що кожне зниження скількости населення веде за собою збідніння і мізерію. Коли Італія в минулому столітті мала лише 16 міліонів населення, вона була далеко бідніша, як тепер. Розвиток економічних можливостей і все більший технічний поступ мусить давати можливість життя і заробітку все більшим масам людей. Тому Мусоліні є рішучо проти всякого обмеження народин. Аборти дуже рішучо караються, а діти (однаково законні і незаконні) та матері знаходяться під особливою охороною.

І коли щодо обмеження народин, яке спостерігається в усіх західньо - европейських країнах, ще завчасно говорити про успіх політики Мусоліні, то щодо охорони материнства тут вже осягнено значні висліди. Смертність серед немовлят, яка перед заведенням фашизму доходила до 23%, зійшла тепер до 11%. Таксамо і смертність серед породільниць постійно зменшується, і коли в 1925 розі було ще 3,111 жінок, що померли при породах, то в 1930 році ця цифра, не зважаючи на приріст населення, зійшла на 2,900.

Е. Онацький.

Іван Вандор.

МРЯКА

Густа мряка повисла над селом, що не видно й на два кроки. А на дворі таки не було ні живої душі. Бо в таку годину краще сидіти в теплій хаті.

У хатині сварилася молода жінка з дорослою дівчиною. Мужик прийшов саме зі стайні та тяжко сів на лавку. Та як почув голос своєї жінки, зірвався та сказав:

— Не зачинайте знову, а то зле буде з вами...

Він був рослий чоловік, із шпаковатим волоссям, плечі трохи горбаті. Лице було жовте, наче дуже хорого.

На ті гострі слова дівчина вибігла до кухні. Жінка підійшла до чоловіка. Молода, сильна. Довге, чорне волосся мала сплетене в дві коси довкола голови, сині очі блищали зпід вій.

— Марунько, що ти хочеш від цієї дитини?

— Нічого не хочу. Вона сама все зачинає...

— Що ти кажеш, що ти кажеш! Цеж така добра дівчина... Я вже добре бачу. Ти не любиш її, бідної.

— Що хочеш від мене?... Я не роблю їй ніякої кривди. Хочу навести її на добру дорогу. Мама мусить держати гостро свою дитину. Як мушу навчити її місити хліб, прасувати. Вонаж не панянка, щоби маніжилася. Мене також мама била, а я все ще жию...

— Ти інакшої вдачі, Марунько. Тай ти мала рідну маму, а Софійка сирота.

— Чому Софійка мала би бути сирота? Абож то я не заступаю їй мами? Абож то я не шила для неї, не чесала її, не піклувалася нею?

Марунька сіла на побічню ліжка та розплакалася. Вона все так плакала, як хотіла чоловіка настроїти інакше. Та чоловік стояв там і дивився перед себе.

— Не реви, — обізвався він якось хоркаво. — Бог покарав мене тобою.

І вийшов у пекарню. Софійка стояла там перелякана під стіною. Була бліда. Також плакала. Тихцем, сльози котилися з лиця на юбку.

— Не плач, — озвався батько спочутливо. — Бог був мені розум запаморочив, як я привів сюди цю жінку.

Не міг всидіти в хаті. Сумно закинув надопашки тяжку гуньку й вийшов.

Софійка гляділа за ним, поки не пропав серед мряки.

Марунька сиділа сердита. Софійка пражила молоко. Переціджувала зі скіпця до емальованого горшка. Нараз двері відчинилися, мряка впала до хати, а з нею гарний легінь.

— Я вже гадала, що ти десь стої мряки, — сказала Софійка тихо.

— Я знаю дорогу сюди й назад так, що міг би йти з заплющеними очима, — відповів юнак. При тому стряс зі себе сніг, наче дерево на вітрі. Мав на собі коротенький кожух, срібний ланцюшок від годинника, на ногах сильні чоботи. Сів і вплив очі в Софійку, що стояла біля печі, а тепер зачервонілася на лиці.

— Марунька є там у хаті, — сказала Софійка та взяла молоко з вогню.

Юнак нарочно не дослухав, що вона говорила. Дівчина крадьки заглядала йому в очі, одначе була поважна, за ніщо в світі не всміхнулася би. Її діточе личко було таке сумне.

Собака позіхаючи, виліз зпід лавки, витягнувся, потім обі лаби поклав на коліна гостя.

— Він також не важиться вийти з хати, — сказав юнак і все ще поглядав на дівчину.

— Марунька там у хаті, — повторила Софійка значучо.

— Хай собі про мене буде там, — відповів юнак — що це мене обходить!

Софійка підійшла ближче. Її струнка, нерозвинена стать випростувалася.

— Чому ти, Івасю, говориш неправду?

— Чомуж я мав би говорити неправду?

— Бог знає, мені кожний любить вчипити прикрість.

— Я тобі не роблю прикрости, Чомуж я мав би робити прикрість?

— Коли так, то... — Софійці слова застрягли в горлі. В дверях стояла мачуха в рожевій блюзці, з червоними коралями на шиї, які зрештою носила лише в неділю, як ішла до церкви. Софійка думала, що вдушиться.

Алеж бо то вже вистроїлася, — сказала Софійка з обридженням.

— Бо я не така нехлюя як ти. Пятнацять літ має дівчинище, а одежа лише звисає на ній. В твоїх літах я працювала з раннього ранку до півночі.

— Не всі люди однакові, — запримітив легінь тихо. — Одного Бог створив таким, другого сяким.

— Свині дістали їсти? — спитала Марунька гостро.

— Дістали, — відповіла Софійка несміливо.

— Коли? Вчора? Тобі все одно, колиб худоба й виздихала!

Софійка стояла там наче деревце в травні серед градової тучі. „Хай все завалиться, подумала собі — а я відси не рушуся. Що хоче ця фальшива жінка із своїми коралями? Хоче дишитися з ним сама в хаті?"

Дівчина задумалася.

Марунька стояла в дверях уявившися за-підбоки. Хотіла щось сказати, та ця мертва тишина перепинила їй. Відчувала, що тут щось готовиться проти неї. Чого теж той парубок сидить тут наче німий? А то звичайно він зачервонівся, як вона дивилася йому в очі коли рукою доторкнулася його шиї. Чого стоїть тут ця дівчинище між ними, наче кущ тернини? Чому не йде? Бо вони хочуть бути самі... Серце Маруньчине билося голосно, очі глипали неспокійно. Здвигнула плечима: „Я також повинна бути щаслива. Коби тільки ця дівчинище забралася вже раз відсіля!"

— Софійко, — озвалася вона нібито ввічливо — піди-но до свиней, дитинко, та подивися, щоби дістали їсти.

Софійка глянула насамперед на мачуху, потім на мовчазного Івася. Здвигнула плечима.

— Та я можу піти, — сказала протяжно та схопила за ведро. Дивні гадки мусіли пробігати їй по голові, коли така задумана, бліда поступалася до дверей.

Як відчинила двері та вийшла в білу, густу мряку, підвівся Івась, глянув на всміхнену Маруньку та сказав:

— Чекай, Софійко — ти ще заблукаєшся в мряці, я покажу тобі дорогу.

Пішов скоро, щоби наздігнати її. Марунька бачила, як їх постаті визначувалися в густій мряці, а потім помало самі перемінилися в мряку.

— А чекайте! — озвалася вона сердито та сіла на стілець. Була бліда, скулена. Наче густа мряка мала вступитися до хати та вдушити її. А червоні коралі люто зняла зі шиї та шпурнула ними в кут.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ВЕЛИКУ ЛЮДИНУ ПІЗНАТИ ПО ВЕЛИЧИНІ ОБРАЗУ?

Корніліюса Ґрінвея, пастора одної універсалістичної церкви в Бруклині, відвідав урядник німецького консуляту в Ню Йорку, щоби довідатися, чи правда це, що він має збірку фотоґрафій визначних людей, ними самими підписаних. Переконавшися, що це правда, гість хотів дати пасторови фотоґрафію Гітлера з його підписом, але завважав, що фотоґрафія Гітлера була би багато менша, ніж фотоґрафія Мусолінія або кайзера. Він забрав зі собою принесену фотоґрафію, а за якийсь час приніс велику фотоґрафію, багато більшу від фотоґрафії Мусолінія або кайзера.

За поступком консулярного урядовця була, видно, думка, що чим більший чоловік, тим більша повинна бути його фотоґрафія.

ЗНАННЯ ЗНАННЮ НЕ РІВНЕ.

Маргарета Голдсмит, котра вже написала цікаву книжку про пруського короля Фридерика, видала тепер книжку про шведську королеву Христину. Авторка підносить, що будучу королеву вчили ріжних наук. Молода дівчина мала голову набиту всякими відомостями. Люди дивувалися її знанню. Та не дивувалися її розумови. Вона була вчена на той лад, на який учений був анґлійський король Едвард VI., котрий у 13. році життя дискутував про найтрудніші питання теольоґії. Цей учений король мав стільки знання, що під ним вдушилася на смерть його самостійна думка.

КОЖДИЙ ЦАЛЬ КОРОЛЕВА.

Припадково так трапилося, що рівночасно з появою цеї книжки, в нюйорських театрах ставлять говорячу фільму під наголовком „Королева Христина".

Титулову ролю в фільмі грає відома акторка Ґрета Ґарбо. Про її гру кажуть критики, що вона виглядає в кождім цалі королева.

Таке враження робить людина, котра може навіть почала свою карієру як служниця, як це люди собі нашіптують.

КОЖДА РУКА ДО СЕБЕ КРИВА.

Заяву президента Рузвелта на святі в память Вилсона пояснюють в Анґлії як осторогу Гітлерови. Хтось-там десь писне, що це мабуть відноситься до Японії, але більшість ґазет трясе головами: Ні, Рузвелт не міг мати на увазі нікого іншого. Чи не важніша німецька справа від японської?

Для Анґлії може важніша німецька справа, але чи для Америки теж?

Ось так Рузвелтови трапилося таке, як тому проповідникови, що просив свого сусіда виголосити гостинну проповідь та сказати в ній такі слова правди, яких місцевий парох сказати не міг. Наприклад, найбогатшому чоловікови парохії, Джансонови, котрий був дуже скупий, коли йшло про жертви на церкву. Сусід уволив волю пароха й виголосив проповідь. І сказав багато терпких слів на адресу Джансона. Очевидно, по імени його не згадував, але описував його як скупаря й богача. Був певний, що кождий пізнає портрет без підпису. По проповіди всі вірні полізли до гостя складати жертви. Прийшов і Джансон. Гість був певний, що Джансон дасть жертву. Джансон сказав: „О, дякую вам дуже за гарну науку. А передовсім — тут Джансон нахилився до вуха проповідника — „дякую вам за слова правди на адресу Джексона. Терпка правда, але старий скупендряга на це собі заслужив".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Протестаційне віче в „Централ Опера Гавз".

По протестаційнім поході, що відбувся 18-го листопада ц. р., відбулося протестаційне віче в „Централ Опера Гавз", при 67-мій вулиці.

Минуло коло пів години, заки саля заповнилася напливаючими масами народу. Коли всі заняли місця, на сцену вийшли представники наших передових організацій в Америці, а далі члени Комітету й бесідники, і віче розпочалося.

Під управою гром. В. Гели з Джерзи Сіти відспівали присутні американський гимн.

Потім голова Комітету, гром. Дмитро Галичин, відкрив віче.

В своїй палкій і щирій промові бесідник зясував причини, які заставляють нашу еміграцію протестувати проти червоної Москви. Нашою акцією ми отвираємо очі світови на страхіття під большевиками та доказуємо свою солідарність супроти краю. Ця акція є проявом національного духа, який заставляє всіх Українців у цілім світі працювати для вітчини під гаслом „Геть зі всіма наїзниками з українських земель!"

На Великій Україні тепер рішається питання „бути або не бути Українській Нації", бо по незатихливих ще відгуках польської „пацифікації" Москва нищить Українців голодом.

Тоді, коли самі Совіти признають голод на Україні, наші червоні яничари, щоби прислужитися Москві, замилюють очі світови „доказами", що нема голоду, та стають навіть до боротьби з власними братами, як ось на нинішнім поході. Та прийде час, що ми розправимося з нашими „тумами".

Накінець гром. Галичин промовив по англійськи, відкрив офіційно віче, та покликав на предсідника віча адвоката Михайла Пізнака з Ню Йорку.

Адв. Пізнак переводив віче по англійськи. Він сказав на початок кілька слів від себе, вказуючи на це, що тепер питання України під Совітами, це питання цілого світа й час уже, щоби світ, а в першій мірі Америка отворила свої очи і пізнала властиву ситуацію. Голодом Москва не знищить України, як Рим не знищив колись християнства, а Україна визволиться, хочби і при помочі нової війни.

Наступним бесідником був гром. О. Ревюк, котрий говорив по англійськи. Він у дуже ріжких словах переповів перебіг розвитку голодової ситуації на Україні та заявив, що вже само впровадження колективізації, яка мала знищити відпорність нашого селянства, заповідало надходячий голод.

А коли голод прийшов, совітська влада заборонила чужим кореспондентам про це писати. Та вістки про голод винесли втікачі з України. Тоді совітський режім розпочав акцію заперечування перед світом поголовоє, що там є голод. При цьому большевики послугувалися всякими їм прихильними визначними особами з політичного світа, та заангажували пропагандивний апарат 3-го інтернаціоналу. Совіти натиснули навіть на Польщу, яка остаточно заборонила Українцям під Польщею протестувати проти Совітів. Коли поставлено революціонера Миколу Лемика перед польський суд за вбивство совітського консулярного урядника у Львові, то заборонено йому хочби словом згадати, що він це зробив для протесту проти виголоджування Совітами України.

Коли піднеслися голоси визначних у світі людей в обороні вигибаючої України, большевики запросили до себе представників світової преси, щоби „доказати" їм, що голоду нема. Та цих пресовиків не пущено там, де вони хотіли йти, але там, де большевикам полобалося. — Такі заходи робили і роблять Совіти, щоби „ратувати" Україну від голодової смерти.

Бесідник опирав всі свої докази на цитатах з чужої преси та зізнаннях визначних осіб, що звідували Україну, як також на зізнаннях утікачів.

Адв. Пізнак представив слідуючого бесідника, Американця, редактора звісного на всю Америку тижневика „Америка", о. Джана Ля Фарджа.

Промовець заявляє, що є з українською справою, зокрема з голодовою ситуацією на Великій Україні, добре обізнаний, однак стверджує, що, на жаль, мало американської інтелігенції знає про Україну. На підставі зізнань відомих йому Американців, котрі вернулися з відвідин України, стверджує факт, що на Україні панує „організований" голод, спричинений самими Совітами. Безумовно, завданням голоду є нищення Української Нації. Та, сказав о. Ля Фардж, певним є, що, не зважаючи на гноблення, національний дух серед Українців під большевиками кріпшає, як це зрештою заявляє самий Постишев. Він дальше сказав, що визнання Америкою Росії хоч ту користь принесе, що ми звідси матимемо більше нагоди вставитися за українським народом, що страждає під червоною Москвою.

Слідуючим бесідником був д-р Л. Мишуга.

Він пригадав, що отсе знову ми зібралися в листопаді, цьому традиційному українському місяці, щоби на вулицях американської метрополії одноголосно й авторитетно заманіфестувати, що ми всі є одна нація, що всі ми це один спільний кулак, звернений проти наших ворогів-займанців. Москалі хочуть знищити українську душу, щоби в серці Українців зробити місце для російської душі. Та це ніколи не наступить! Здавалося, що ось такі люди, як письменник Хвильовий, змінили свою душу на московську з комуністичною закраскою, та показалось, що так не є, бо вони, як от Хвильовий, висловлювали у своїх творах безмірну любов до України. Цим вони і засудили себе на смерть.

В Америці ми мусимо демаскувати комуністичний блахман і на кожнім кроці підчеркувати, що так довго не святкуватимемо свята замирення, як довго Україна буде в неволі. Не зважаючи на важку ситуацію, в якій знаходиться тепер український нарід та в якій знаходиться українська справа на політичній арені, ми таки, коли завзято працюватимемо, виплинемо на чисту воду, бо наша справа є свята, бо нас огріває один український дух, бо тепер Україна не лише від Карпат по Кавказ, але від Гудсону до синього Дону!

По промові д-р Мишуги адв. Пізнак завізвав присутних в палких словах до зложення жертв на справу допомоги голодуючим на Україні. Члениці „Українського Червоного Хреста" перейшли по салі за збіркою.

Гром. Пізнак представив другого чужого промовця, тим разом Литовця, о. Джана Балькунаса, який промовляв по англійськи.

Він сказав, що Литовці відчувають біль гноблених і виголоджених Українців під Совітами, бо таку саму нужду переживають і Литовці, які жиють у Совітській Росії. Він сказав, що ніколи ще Литовці й Українці не чули себе так обєднаними проти Москви, як тим разом. Тому, що Совіти все заявляли, що безогляднo нищитимуть всіх своїх противників у світі, нема сумніву, що Українців, які хотять мати власну державу, вони тепер виголодюють з розмислом, щоби „доказати" їм, що голоду нема. Та цих пресовиків не пущено там, де вони хотіли йти, але там, де большевикам полобалося. — Такі заходи робили і роблять Совіти, щоби „ратувати" Україну від голодової смерти.

Бесідник опирав всі свої докази на цитатах з чужої преси та зізнаннях визначних осіб, що звідували Україну, як також на зізнаннях утікачів.

Адв. Пізнак представив слідуючого бесідника, Американця, редактора звісного на всю Америку тижневика „Америка", о. Джана Ля Фарджа.

Промовець заявляє, що є з українською справою, зокрема з голодовою ситуацією на Великій Україні, добре обізнаний, однак стверджує, що, на жаль, мало американської інтелігенції знає про Україну. На підставі зізнань відомих йому Американців, котрі вернулися з відвідин України, стверджує факт, що на Україні панує „організований" голод, спричинений самими Совітами. Безумовно, завданням голоду є нищення Української Нації. Та, сказав о. Ля Фардж, певним є, що, не зважаючи на гноблення, національний дух серед Українців під большевиками кріпшає, як це зрештою заявляє самий Постишев. Він дальше сказав, що визнання Америкою Росії хоч ту користь принесе, що ми звідси матимемо більше нагоди вставитися за українським народом, що страждає під червоною Москвою.

Слідуючим бесідником був д-р Л. Мишуга.

Він пригадав, що отсе знову ми зібралися в листопаді, цьому традиційному українському місяці, щоби на вулицях американської метрополії одноголосно й авторитетно заманіфестувати, що ми всі є одна нація, що всі ми це один спільний кулак, звернений проти наших ворогів-займанців. Москалі хочуть знищити українську душу, щоби в серці Українців зробити місце для російської душі. Та це ніколи не наступить! Здавалося, що ось такі люди, як письменник Хвильовий, змінили свою душу на московську з комуністичною закраскою, та показалось, що так не є, бо вони, як от Хвильовий, висловлювали у своїх творах безмірну любов до України. Цим вони і засудили себе на смерть.

В Америці ми мусимо демаскувати комуністичний блахман і на кожнім кроці підчеркувати, що так довго не святкуватимемо свята замирення, як довго Україна буде в неволі. Не зважаючи на важку ситуацію, в якій знаходиться тепер український нарід та в якій знаходиться українська справа на політичній арені, ми таки, коли завзято працюватимемо, виплинемо на чисту воду, бо наша справа є свята, бо нас огріває один український дух, бо тепер Україна не лише від Карпат по Кавказ, але від Гудсону до синього Дону!

По промові д-р Мишуги адв. Пізнак завізвав присутних в палких словах до зложення жертв на справу допомоги голодуючим на Україні. Члениці „Українського Червоного Хреста" перейшли по салі за збіркою.

Гром. Пізнак представив другого чужого промовця, тим разом Литовця, о. Джана Балькунаса, який промовляв по англійськи.

Він сказав, що Литовці відчувають біль гноблених і виголоджених Українців під Совітами, бо таку саму нужду переживають і Литовці, які жиють у Совітській Росії. Він сказав, що ніколи ще Литовці й Українці не чули себе так обєднаними проти Москви, як тим разом. Тому, що Совіти все заявляли, що безогляднo нищитимуть всіх своїх противників у світі, нема сумніву, що Українців, які хотять мати власну державу, вони тепер виголодюють з розмислом, щоби „доказати" їм, що голоду нема. Та цих пресовиків не пущено там, де вони хотіли йти, але там, де большевикам полобалося. — Такі заходи робили і роблять Совіти, щоби „ратувати" Україну від голодової смерти.

Бесідник опирав всі свої докази на цитатах з чужої преси та зізнаннях визначних осіб, що звідували Україну, як також на зізнаннях утікачів.

Адв. Пізнак представив слідуючого бесідника, Американця, редактора звісного на всю Америку тижневика „Америка", о. Джана Ля Фарджа.

Промовець заявляє, що є з українською справою, зокрема з голодовою ситуацією на Великій Україні, добре обізнаний, однак стверджує, що, на жаль, мало американської інтелігенції знає про Україну. На підставі зізнань відомих йому Американців, котрі вернулися з відвідин України, стверджує факт, що на Україні панує „організований" голод, спричинений самими Совітами. Безумовно, завданням голоду є нищення Української Нації. Та, сказав о. Ля Фардж, певним є, що, не зважаючи на гноблення, національний дух серед Українців під большевиками кріпшає, як це зрештою заявляє самий Постишев. Він дальше сказав, що визнання Америкою Росії хоч ту користь принесе, що ми звідси матимемо більше нагоди вставитися за українським народом, що страждає під червоною Москвою.

Слідуючим бесідником був д-р Л. Мишуга.

Він пригадав, що отсе знову ми зібралися в листопаді, цьому традиційному українському місяці, щоби на вулицях американської метрополії одноголосно й авторитетно заманіфестувати, що ми всі є одна нація, що всі ми це один спільний кулак, звернений проти наших ворогів-займанців. Москалі хочуть знищити українську душу, щоби в серці Українців зробити місце для російської душі. Та це ніколи не наступить! Здавалося, що ось такі люди, як письменник Хвильовий, змінили свою душу на московську з комуністичною закраскою, та показалось, що так не є, бо вони, як от Хвильовий, висловлювали у своїх творах безмірну любов до України. Цим вони і засудили себе на смерть.

В Америці ми мусимо демаскувати комуністичний блахман і на кожнім кроці підчеркувати, що так довго не святкуватимемо свята замирення, як довго Україна буде в неволі. Не зважаючи на важку ситуацію, в якій знаходиться тепер український нарід та в якій знаходиться українська справа на політичній арені, ми таки, коли завзято працюватимемо, виплинемо на чисту воду, бо наша справа є свята, бо нас огріває один український дух, бо тепер Україна не лише від Карпат по Кавказ, але від Гудсону до синього Дону!

По промові д-р Мишуги адв. Пізнак завізвав присутних в палких словах до зложення жертв на справу допомоги голодуючим на Україні. Члениці „Українського Червоного Хреста" перейшли по салі за збіркою.

Гром. Пізнак представив другого чужого промовця, тим разом Литовця, о. Джана Балькунаса, який промовляв по англійськи.

Він сказав, що Литовці відчувають біль гноблених і виголоджених Українців під Совітами, бо таку саму нужду переживають і Литовці, які жиють у Совітській Росії. Він сказав, що ніколи ще Литовці й Українці не чули себе так обєднаними проти Москви, як тим разом. Тому, що Совіти все заявляли, що безогляднo нищитимуть всіх своїх противників у світі, нема сумніву, що Українців, які хотять мати власну державу, вони тепер виголодюють з розмислом,

ГОЛОВНИЙ УРЯД У. Н. СОЮЗА.

ГОЛОВНИЙ ПРЕДСІДНИК:
МИКОЛА МУРАШКО,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЗАСТУПНИК ГОЛ. ПРЕДСІДНИКА:
Інж. ВОЛОДИМИР МАЛЕВИЧ,
344 Becks Run Road, Pittsburgh, Pa.

ЗАСТУПНИЦЯ ГОЛ. ПРЕДСІДНИКА:
МАРІЯ РОЗОМІЛО,
2967 W. 14th Street, Cleveland, Ohio

ГОЛОВНИЙ РЕКОРД. СЕКРЕТАР:
ДМИТРО ГАЛИЧИН,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ГОЛОВНИ ФІНАНС. СЕКРЕТАР І КАСІЄР:
РОМАН СЛОБОДЯН,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:
ОМАР Е. МАЛИЦЬКИЙ,
8214 Snow Road, Cleveland, Ohio
ДМИТРО КАПІТУЛА,
102 W. Blaine Street, McAdoo, Pa.
АНТІН ПАШУК,
5342 Willow Avenue, Philadelphia, Pa.

ЗАВІДАТЕЛЬ СВОБОДИ:
ПЕТРО МАЦІЙОВСЬКИЙ,
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

РАДНІ:
СТЕФАН СЛОБОДЯН,
4323 N. 16th St., Philadelphia, Pa.
ГРИГОРІЙ ЄВУСЯК,
77 Morris Street, Jersey City, N. J.
ТАРАС ШІПКУЛА,
2229 W. Rice Street, Chicago, Ill.
ІВАН ЛИСАК,
163 Myrtle Avenue, Irvington, N. J.
ІВАН ВАВЕРЧАК,
780 State Street, Perth Amboy, N. J.
АЛЕКСІЙ ШАРШОНЬ,
226 S. Franklin Street, Shamokin, Pa.
МИКОЛА БУСЬКО,
9114 Fuller Avenue, Cleveland, Ohio
ІЛІЯ ГУЗАР,
532 E. 18th Street, New York City.
АННА БОЄЧА,
Box 126, Mahanoy Plane, Pa.
ОЛЕНА ПРИДУН,
187 Clifton Avenue, Ansonia, Conn.

Головна канцелярія У. Н. Союза знаходиться у власнім домі під числом 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.

Telephone: Montgomery 5-1838.

Він висловив надію, що український національний дух таки переможе й Україна незадовго буде вільною.

По промові б. Балькуная репортери американських газет, за дозволом Комітету, вийшли на сцену й збирали знимки з наповненої по береги слухачами салі. Знимки ці опісля появилися в американських газетах.

Дальшим бесідником був гром. Вол. Кедровський. Промова його була бадьоро виголошена. Він передовсім підчеркнув, що наші теперішні змагання з Совітами, це змагання з тою Москвою, з якою ми від віків змагалися, й з якою будемо змагатися так довго, доки Україна не буде рідною. Для нас нема ріжниці між комуністичною і царською Москвою.

Він дальше змалював історію українсько-московської боротьби та говорив про те, як Москва нищила Україну, з метою вбити українського духа. Москва все була сильна тоді, коли посідала Україну. Нищення України тепер продовжують червоні кати.

Від віків падали міліонові жертви від московського меча, та Герої наші вже відроджуються й іще раз воскресне Україна, відвічний захистник Европи від дикого Сходу.

Адв. Пізнак висловивши надію, що слова добр. Кедровського скоро сповняться, покликав до слова добр. Олену Лотоцьку, голову СУА.

В коротких словах добр. Лотоцька висловила від імені зорганізованого жіноцтва Америки протест проти варварського розбивання Совітами родинного життя серед українського народу та проти деморалізування молодого покоління. Вона сказала, що зорганізовані жінки вислали вже протести до відповідних чинників у світі.

З черги говорив д-р С. Демидчук, який зазначив, що він від літ мріяв про такий обєднаний протибольшевицький фронт, який він побачив нині. Він сказав, що ми передовсім мусимо розправитися вже раз з самою комуністичною доктриною та її фальшивими кличами та зрозуміти, що це, що вона проповідує, є нездійсненне, бо проти природи. Нашим обовязком є демаскувати Москву й доказувати, що вона боротьбою з нами не в імя добра людства, але щоби нас знищити як націю. Наша пропаганда вже є страшною для Москви й ми мусимо її піддержувати та статись осередком протикомуністичного руху в світі.

Наступним бесідником був головний організатор ОДВУ, Т. Свистун, з Филаделфії. Він виголосив палку промову в націоналістичному дусі. Сказав, що колиб 15 літ тому ми були так громадно забрались до організування допомоги Українській Армії, як ми тепер протестуємо проти Москви, то хто знає, чи нині було би треба протестувати.

Ми тепер доперва ідемо тим шляхом революційної боротьби, яким уже повинні були йти від сотки літ. Та доперва пішли ми тим шляхом за проводом молодого й відважного національного покоління.

Бесідник представив в дуже зворушливих словах страшні картини з життя голодуючих Українців під Москвою та зазвавши, щоби не кінчити на нинішнім вічу, але завсіди боротися з червоним хамством та приготовляти себе, щоби бути готовими в хвилю, коли наш нарід вхопить за зброю.

На прохання Комітету гром. Свистун ще раз попросив присутних до зложення датків на голодуючих, бо перша збірка принесла замалу суму. Переведено ще одну збірку.

Вкінці адвокат Степан Ярема з Ню Йорку промовив в імени українсько-амер. молоді та запропонував резолюції, які саля одноголосно приняла.

Добр. Пізнак ще закликав присутних до задержання бадьорого духа в поборюванню комунізму та до ведення освідомляючої пропаганди серед чужинців і висловив надію, що скоро воскреснуть погибші наші Борці-Герої, а з ними воскресне Україна!

Віче закінчено відспіванням українського гимну „Ще не вмерла" і „Не пора", які присутні співали знову під проводом добр. Гели.

* * *

Замітити треба такі факти: всі бесідники говорили надзвичайно річево. Їх промови були оригінальні: кожний з них сказав щось іншого та вельми важного й тим доповнив цілість того будуючого морально й освідомлюючого протестаційного віча.

Секретарі віча:
Марійка Чагарин,
Евген Скоцко.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

Великий концерт у честь композитора М. Гайворонського.

Є дні в житті кождої людини, які впродовж цілого життя не забуваються і які своїм теплим і латаїним життєрадісним світлом наповнюють душу людини в її майбутнім.

Таким днем для Українців у Нюарку був день 10 грудня ц. р. В цей день кождий, у котрого це є українське серце, прийшов послухати рідної національної пісні з уст великого хору, що вдатно відспівав низку композицій М. Гайворонського.

Вслухуючись у пісні, кождий думкою полинув далеко в степи України, щоб побачити там рідних нам братів, то чув гук українських гармат і твердий незломний похід українських військ у визвольних змаганнях, щоб у майстерних композиціях іншої пісні побачити похід українського козацтва та його геройство й чин в імени України. А творити таку пісню щоб порвала всіх на чин, щоб у пісні знайти світле минуле нашого народу, та щоб кожда пісня була незлонною вірою в нашу перемогу й краще завтра, — зуміє лиш той, хто своїми ногами в рядах української армії перейшов широкі степи України, хто дальше леліє у свойому серці любов безмежної посвяти для Неї і хто своїм генієм зумів зрозуміти душу своєї нації — це є чар, силу й порив глибини нашої пісні.

А таку людину ми бачили перед собою в той памятний день, який був тільки маленькою пробою вдячности для нашого композитора М. Гайворонського, котрий своєю тихою мозольною працею в тонах пісні працює над душею українського покоління.

В програму концерту входили ще сольо-співи, скрипкове сольо (дуже вдатне в усіх нюансах тонації) та вичерпучова промова д-ра Цегельського, яку принимано оплесками. Та найбільше оплесків посипалось підчас вручування гарної китиці квітів у руки Шановного композитора М. Гайворонського, що своєю появою на сцені викликав у слухачів радість, яка виявилась у повстанні з місць і довгих оплесках. Хор привитав його словами „слава"! Кілька слів подяки й щирости з уст композитора М. Гайворонського та три пісні хору закінчують торжественний день у його честь. По відспіванню національного гимну, поодинокі люди складали йому особисті привіти й побажання найкращих успіхів у його гарній праці на полі українського мистецтва.

Ще кілька щирих і теплих слів до окружаючої його на салі групи й Він прощається з усіми, бо відїжджає до Ню Йорку на концерт своєї оркестри. А між нами лишається лише враження врочистого дня та солодкий і невимовний жаль, що ми довше не могли Його бачити між нами.

Але зате вдоволені ми всі й горді з того, що, й наша нація має великих людей та що Він лишається для неї навсе вірним її сином, і загрівати нас до дальшої боротьби за Соборність Вільної Української Держави.

Слава нашому Михайлови Гайворонському, композиторові нашої пісні визвольного чину! Слава!

Стефан Фік.

ПСАЛЬМА ЖИТТЯ.

(Вільний переклад з віршами американського поета Лонгфелова "PSALM OF LIFE"

„Що серце молодця сказало до псальміста".

Не кажи в жалібнім тоні,
Що життя це сон порожний,
Що душа мертва дрімає
І не все є, чим являєсь!
Життя є цілию важною,
Гріб не є його метою
І не будь це душі голос:
„Порох ти й повернеш в порох".
Путь життя там не кінчиться,
Де утіха у сум береться;
Для нам треба, щоб нас завтра
Оцінило, що ми варта.
Час зникає і мнеться,
Та діло все остається;
Доки серця в нас ще брави,
Не дрімаймо в дни темряві.
Для нам добрих, творчих треба,
Доки ще світить сонце з неба,
Бо десь скрито буден грає
Марш, що в гріб супроводжає.
У шатрі життя відкритім,
Ти борні шляху всесвітнім,
Ти не будь лиш чередою;
У змаганнях будь героєм!
Не здавайсь на кволу долю,
Хай мертві мертвих ховають!
Ти діяй в живому нині;
Серце в тебе, Бог з тобою!
Час минувшини старої
Скрізь лишає сліди свої;
Життя тепів давини
Нас впевнює бути ними.
Хай наш слід життя і труди
Вкажуть путь грядущим людям,
Щоб колись наш брат будучий
Не згубився серед пущі.

* * *

Тож вставаймо! і діймо,
Стійкість й силу вироблймо!
Успіх певно будем мати,
Лиш діяти вчімся — й ждати!

НОВІ КНИЖКИ, ЯКІ НА ДНЯХ ОДЕРЖАНО З КРАЮ

—o—

Біч, Рекс. — ЗАЛІЗНИЙ ШЛЯХ. Повість з англійського. Оправлена 1.00
Вооллес, Л. — БЕН-ГУР. Повість з часів Ісуса Христа. Книжка читана всіми народами, один з визначніших творів сього світа. Гарний стиль, цікава акція, благородні ідеали: любов Бога та рідної землі — роблять цей твір якнайбільше подорожа до поширення між найширші круги нашого народу. 3.00
Вовчко, Марко. — ТВОРИ МАРКА ВОВЧКА. Зміст: Сестра, Козачка, Чумак, Одарка, Сон, Горпина, Викуп, Свекруха, Отець, Андрій, Максим Грімач, Данило Гурч, Чари, Три Долі, Не До Пари, Два Сини, Ледащиця, Від Себе Не Втечеш, Інститутка. Оправлена 1.25
Вовчко, Марко. — МАРУСЯ. Повість 40
Гавриюк, Ілько. — ТЕРНИСТИМ ШЛЯХОМ 60
Гашек, Ярослав. — ПРИГОДИ ДОБРОГО ВОЯКА ШВЕЙКА В СВІТОВІЙ ВІЙНІ (Швейк на Фронті). Авторизований переклад з чеського 80
Гашек, Ярослав. — ПРИГОДИ ДОБРОГО ВОЯКА ШВЕЙКА В СВІТОВІЙ ВІЙНІ (Швейк в Запіллю) 80
Гомзин, Б. — ПРОКЛЯТІ ЧАСИ. В книжочці два оповідання, що світають сюжитами в недавні часи гром. війни на Україні. Оповідання „АЖ ТАМ" більш вражаюче змістом. Варталоб цю книжечку кинути масово в кожну місцевість 20
Гребінка, Є. — ЧАРІВОСЬКИЙ. Історична повість 80
Гринченко Б. — ПІД ТИХИМИ ВЕРБАМИ. Повість. Оправлена 1.50
Гринченко Б. — СОНЯШНИЦЯ ПРОМІНЬ. Повість 65
Гегорт, Д. — СПОМИНИ З СЕРБСЬКОГО ФРОНТУ. Дивні пригоди австрійського жовніра 85
Чернява, І. — НА СХОДІ МИ. Оповідання, опр. 70
Дерлиця, М. — В МЛАКАХ. Повість 40
Дежелїй, В. — СОФІЮ ВИБРАВ. Істор. повість з часів візант. цісарства. Перекл. М. Фірак 60
Дойль, К. — (7 книжечок): 1. Душогубство в Абей Гронджі. 2. Пестра Стяжка. 3. Захований Клейнод. 4. Чоловік з Ближнього. 5. Відхитний Палець. 6. Шість Наполеонів. 7. Танцюючі Фігурки 75
Дудко, Ф. — ГЛУМ. Оповідання 25
Дудко, Ф. — КРАСА ЖИТТЯ. Оповідання 20
Ілько Борщак—Рене Мартель. — ІВАН МАЗЕПА. Життя й пориви великого гетьмана 1.50
Керуд, Д. — З ТАВРОМ УБИВНИКА. Повість, пер. М. Лотоцький. Є це Книжка пригод благородного чоловіка, закинутого судьбою в дику країну північної Канади 80
Кобиянська, Ольга. — В НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЛЯ КОПАЛА. Оповідання. Розуміється про молодого парубка Гриця, що кохається в двох дівчатах, з якими обіцяє женитися. Коли опісля жениться з одною — друга в розпуці шукає чар-зілля та отроює ним молодого Гриця, а сама, збожеволівши, тоне на дні глибокої води. Кобилянська розробляє цю стару тему далеко глибше психологічно, чим її попередники 60
Ковч, о. Еміліян. — ЧОМУ НАШІ ВІД НАС УТІКАЮТЬ 50
Кобилянська, Ольга. — ЗЕМЛЯ. Повість. Тут Кобилянська малює на широкім картині соціяльні взаємовідносини буковинського села XIX століття. Земля — це та вища, просто містична, сила, що складає цей невблаганний фатум, що примушує Саву вбити брата Миронайла, а найминку Анну зазнати стільки горя і сліз 2.50
Кобилянська, Ольга. — ЦАРІВНА. Героїня Наталка Верковичівна виступає тут „надлюдиною" з презирством до міщанських інтересів, з великим аристократизмом духа та змаганням до повної еманципації приниженої жінки. Вона шукає собі чоловіка таких же людий, щоб він її не пригнітив. Тому то відкидає обмежного орядина, а знаходить собі ідеал в особі скромного д-ра Марка 2.75
Курдидик, Анатоль. — ЯСНІ ВОГНІ. Оповідання. Молодий, а проте вже досить широко читачам знаний, автор проявив у цій книжці чималий талант. Велике багацтво сюжетів, добре виведений розбір душі поодиноких героїв, палкий патріотизм та свіжий чутливий стиль роблять цю збірочку цінним вкладом у нашу „воєнну" літературу. 20
Лепкий, Богдан. — ПИСАННЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО, з портретом автора і з нарисом його літературної діяльности, написаним В. Верниволею. Том І. Вірші, том II. Проза. В полот. опр. 5.50
Левицький-Нечуй, Іван. — НАД ЧОРНИМ МОРЕМ. Повість. Опр. 1.50
Левицький. — ПІД ТИХИЯ ВЕЧІР. Повість-казка. Опр. 2.00
Левицький-Нечуй, Іван. — ХМАРИ. Повість. „Хмари" являються цінним художним твором з рівночасно дуже важним культурно-історичним документом. Ця повість показує чим дихала і жила нова інтелігенція, ці народники-українофіли шістдесятих років 2.00
Леонтович, В. — ВОРОХОБНЯ й інші оповідання 45
Лотоцький, А. — КУЖІЛЬ І МЕЧ. Історичне повість з кінця 15 і поч. 16 віку. Знаний і люблений повістяр, А. Лотоцький, розказує в тій книжці про життя характерної книгині Київської та на тому тлі примірі вчить нас, яке повинно бути життя благородної жінки-матери, що над усе цінить свій громадський обовязок. Книжка надається на нагороди пильности й дарунки для молоді 80
Мельник, Микола. — ПО ТОЙ БІК ГРЕБЛІ. Оповідання 35
Мельник-Матвіїв, Микола. — ЗА РІДНЕ ГНІЗДО 25
Матісен, В. — ЗАЧАРОВАНИЙ ГОДИННИК. Трапляються і в нас час до часу малі, але вартісні книжочки. Вони не лише цікаві змістом, як для молоді так і для старших, але мають у собі багато з того краю, який так брак у популярній дешевій літературі. До таких належить і Зачарований Годинник. 20
Мордовець, Данило. — ГЕТЬМАН МАЗЕПА. Іст. повість в 2 томах 1.00
Можевич, Борис. — ЧОРНІ ЗАПОРОЖЦІ. Зимовий похід й остання кавана Чорних Запорожців. З схемами й ілюстраціями, брош. 80
Опільський, Юліян. — ЗОЛОТИЙ ЛЕВ. Оповідання.
Опільський, Юліян. — ІДУ НА ВАС. Іст. повість. Автор вибрав історичну тему „Про князя, що чужої землі шукачи, та свою втерав", впитаючи другу, романічну, як боярин-ізгой відлучений і розумом боярство собі вернув та з милою одружився. Своїм оповіданням обіймає автор останні місяці життя Святослава з невдачним походом на Дунай, та на їх тлі зобразив побут давньої Руси. Опр. $1.25, брош. 75
Оржаф, Баронесса. — БАГРЯНИЙ ЦВІТ. Повість з часів франц. революції. В 2-ох томах. Одна з найкращих повістей сучасної Англії про давні страшні часи т. зв. „Великої Революції" 1.00
Підмогильний, В. — В ЕПІДЕМІЧНОМУ БАРАЦІ. Нарис. Цей нарис молодого талановитого автора малює як неможна краще атмосферу, в якій жиє сучасне покоління на Україні 20
Полішук, К. — ГУЛЯЙПІЛЬСЬКИЙ БАТЬКО. І — II Том 65
Полішук, К. — РОЗПЯТА ДУША. Оповідання з латинського життя 20
Приймак, Михайло. КСТИНИ. Картини з Лемківщини 10
Рогова, О. — СИН ГЕТЬМАНА. Іст. роман з часів Б. Хмельницького 1.00
Старицький, Михайло. — РОЗБІЙНИК КАРМЕЛЮК. Іст.оричний роман. Том 1—4. ..... 2.50
Сімович, д-р Василь. — ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ для самоначування та в допомогу шкільній науці. Друге видання з одміною й додатком. В полот. оправі 2.75
Толстой, Лев. — ВІДРОДЖЕННЯ. Два томи, в 3-ох частях. Автор описує кривду, заподіяну молодій дівчині шляхтичем, як її опісля вивелено на Сибір і як остаточно цей сам шляхтич пішов на Сибір за нею, щоби виблагати прощення 2.75
Українка, Леся — ЖАЛЬ. Повість 40
Українка, Леся. — НАД МОРЕМ 30
Українка, Леся. — ПРИЯЗНЬ-РОЗМОВА 45
Устименко, М. — СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР 40
Франко, І. — МОЙСЕЙ. Четверте видання з передмовою 35
Франко, Іван. — ЗАХАР БЕРКУТ. Автор малює історію нападу Татар на село в Карпатах, якого мешканці не лише потрапляють оборонитися, але й побивають зовсім татарську орду та спішують дальший похід Татар. 1.50
Франко, Іван. — З ВЕРШИН І НИЗИН, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листя" й „Великі Рововини". У біографічнім нарисі Івана Франка (Нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій. В оправі 3.40
Франко, Іван. — ЛИС МИКИТА. З ілюстраціями 60
Ф. С. — БРАНЕЦЬ МОРСЬКОГО ОПРИШКА. Іст. оповідання 35
Фрайко, Іван. — ОПОВІДАННЯ. Зміст: Малий Мирон, Грицева шкільна наука, Олевець, Борис Граб і інші 65
Филипчак, І. — ЗА САН. Іст. оповідання для молоді, 2 томи 40
Шевченко, Тарас. — КОБЗАР, з портретом автора, сторін 707, опр. 2.75
Шевченко, Тарас. — ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, в 5-ох томах, в опр. 12.50
Шевченко, Тарас. — ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, в 5. томах в опр. 15.00
Яснічук, Л. — ДЛЯ РІДНОГО КРАЮ, відгоми ювилейних свят в Америці в честь Рідної Школи 40
Чайковський, А. — ЧЕТВЕРТА ЗАПОВІДЬ. Повість з галицького життя. Оправлена 1.25
Чайковський, А. — ОЛЮНКА. Оповідання з життя ходачкової шляхти. Оправлена 1.50
Чайковський, А. — В ЧУЖІМ ГНІЗДІ. Повість з життя ходачкової шляхти в двох частинах. Оправлена 1.75
Чайковський А. — ЗА СЕСТРОЮ. Оповідання з козацької старини з ілюстраціями, сем видання 60
Чайковський, А. — ПОБРАТИМИ. Іст. повість 85
Чайковський, А. — НЕ БУЛО ВИХОДУ. Історія одної парцеляції. Оповідання з галицького життя 30
Чайковський, А. — НА ХОДАХ. Істор. повість в двох частях 1.50
Чайковський, А. — КОРНЄНКО. Три томи 1.50
Чайковський М. — ЗА СИЛУ СОНЦЯ. Фант. оповідання 90
Чехов, А. — ОПОВІДАННЯ. Переклав О. Бабій 25
БІБЛІОТЕКА РЖЮМАНТИЧНОСТІ. 9 книжечок. Зміст: 1. Утрачені дни. 2. Хто дущий, 3. Чорний козак. 4. Цілковите відкритість. 5. Недовішений опришок. 6. Історія трох голодранців. 7. Живий небіщик. 8. Заборонені двері. 9. Поворот небіщика з раю. 75

Замовлення разом з належитістю слати до:

"SVOBODA"
(P. O. Box 346)
81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

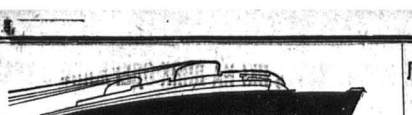

ПОПУЛЯРНІ ПОСПІШНІ ПАРОХОДИ

BREMEN
EUROPA

7 ДНІВ на УКРАЇНУ

Поспішний потяг із пристані Бременгевен забезпечує вигідне получення з УКРАЇНОЮ.

Інформації в будькотрого льокального агента або

NORTH GERMAN LLOYD
57 BROADWAY - NEW YORK

НАЙНОВІЩІ УКРАЇНСЬКІ СТІННІ

КАЛЄНДАРІ

на 1934 рік

в кольорах, календаріюм друкований по українськи, свята означені читким червоним друком на кожний день.

Гуцул на полонині пасе вівці	25 ц.
Дівчинка в українськім строю	25 ц.
Український хлопець і дівчина сидять на кренциї	25 ц.
Хлопець і дівчина на Великій Україні	25 ц.
Сини мої, Гайдамаки	25 ц.
Тарас Шевченко	25 ц.
Іван Франко	25 ц.
Різдво Христове	25 ц.
РІЗДВЯНІ КАРТКИ.	
Желятинові	5 ц.
Українського Стилю	5 ц.
Листовий папір з віршом на Різдво	10 ц.

Замовлення і гроші слати до:
"SVOBODA",
81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

АЛЬБОМ УКРАЇНСЬКИХ ВИШИВОК

ЩО ОБНІМАЄ 12 КОЛЬОРОВИХ ТАБЛИЦЬ ПОВЕРХ 120 НАЙВИБАГЛИВІШИХ УЗОРІВ З ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ, ГАЛИЧИНИ Й БУКОВИНИ.

Видання кооперативи „Українське Народне Мистецтво" у Львові, в мистецькій обгортці артиста М. Бутовича.

Ціна $1.10.

Замовляти:
"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ЛИСТ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Недавно до мене зголосився один Українець з Наддніпрянщини й передав мені листа від свого кревного з Великої України. Цей лист писав його братанець, якого батько недавно згинув на Соловках, куди засланий його за це, що він не мав звідки заплатити кари за не ставлення одного разу до праці. Батька його, хоч він уже мав 62 роки та, за конституцією Совітського Союза, вже не мусів працювати, таки наганяли до праці, а остаточно загнали на Соловецькі острови.

Автор листа — це молодий чоловік, який обняв хазяйство по погибшому батьку. Вже вихований в пореволюційних часах. Замітне тому його відношення до большевизму. Він висловлює сентимент молоді на Україні.

Лист я переклав з російської на українську мову. Він не потребує багато коментарів, тому й вистарчить лише подати його в цілости так, як він є. Писаний він з Київщини.

Лист.

13-го листопада 1933 р.

Письмо до дорогого вуйка від племінника М. А.

Здорові були, Вуйку! — Перш усього передаю Вам, Дорогі Вуйку, свій щирий привіт і повідомляю Вас, що я ще до якогось часу живий та здоровий, чого і Вам бажаю від Господа Бога — доброго здоровля та поводження у всіх Ваших ділах.

Тепер Вам, Вуйку, дещо опишу про своє домашньо-господарське життя. Не буду скривати перед Вами, але скажу, що в нас тепер дуже, а дуже зле, тому, що наша теперішня влада не хоче мати ніякого змилування над бідним народом. Наша влада не має бідного робучого чоловіка навіть за старий зношений ходак. Тому нам тепер так погано живеться. Влада накладає на нас ріжні великі податки, такі, що ми не всилі оплатити. Я тут хочу вичислити Вам, скільки і яких податків (платежей) я цього року виплатив:

1) „Продналога" 90 рублів.
2) „Самообложеніє", других 90 рублів.
3) „Страховки" 80 рублів.
4) „Хлебозаготовки" 15 пудів збіжа.
5) Бараболь 24 пудів.
6) „Страффонду" — 6 пудів збіжа.

Таких податків є ще ціла низка і скількиб ми їх не платили, то користи з того всеодно не маємо жадної. У нас тепер, коли в кого є коні, то вони тільки числяться його, але завідує ними „сельсовіт". Куди лише загадають їхати, туди й ти їдеш.

У нас тепер будують шосу, яка веде через Л. Коли в кого є коні, то його вже при цій шосі загонили в смертельні дошки. Будує цю шосу т. зв. „шляхбуд". Підводчикам на будові цеї шоси не платять ані копійки, а гонять кожний день. А коли хто не поїде, то „сельсовіт" накладає на нього „штраф" 500 або 1,000 рублів. Річ ясна, люди не мають грошей ці кари сплачувати, тому приходять чекісти забирати з господарства все, що попаде. Насамперед беруть корову за той „штраф". Корову, яка на базари коштує 1,000 рублів, „сельсовіт" бере на конто кари за 20 рублів. Коли коров замало, то беруть подушки, за які цінять по 1 руб. і 50 коп. Коли і подушок не стане, то беруть останню сорочку; а коли і сорочок забракне, женуть бідного чоловіка до тюрми на 5 або 6 літ. В нас тепер тюрми всі переповнені бідним народом. В містах Н. і Ж. не стає місця, то садять людей у Сараки, збиті з дошок.

Також доношу Вам, що в нас цього року є страшна смертність людей з голоду. Весною нарід так падав, що не можна було дати собі ради з похоронами. Тому копали великі ями, до яких скидали по 20 до 30 мерців разом. А на будучий 1934-тий рік напевно буде ще багато гірше, тому, що цього року був неурожай збіжа, овочів та всякої ярини. Хоч недавно зібрали хліб з поля, а вже пуд муки коштує 80 рублів, пуд жита 50 рублів, пуд вівса 40 рублів, пуд бараболь 30 рублів або 25 рублів. З того самі собі уявіть, як тут усе страшно дорого коштує. А заробити щось тепер є дуже тяжко, бо нема де. Для коней нема вівса, а для людей нема хліба.

В нас тепер організується новий „колхоз". Туди і я вже попав, однак не думайте, що я попав туди з власної охоти, ні, — я попав туди, приневолений „сельсовітом". Там ми працювали цілу осінь, а користи не мали ані на одну четверту копійки. Наша корова і коні будуть у нас лише до весни, а на весну вже заберуть їх в колхоз. Тоді я вже буду не хазяїн, а наймит. Коло нашої хати оставили мені 50 „сотих" гектара землі: це на весну на бараболю. А в мене вже бараболі нема зовсім, бо скільки вродило, стільки і віддав властям. А на зиму я не посіяв ані одного зерна.

Ми тепер возимо торф з наших оболонь до „заводу" в М. та заробляємо на день 8 до 9 рублів. Я Вам тут наведу, скільки тих 9 рублів в нас вартує. От — на базари ноботи коштують 150 рублів, яка не будь свитка 120 до 130 рублів, метер тонкої, підлої матерії 7 до 8 рублів, одна „восьмуха" махорки з гидоти тютюну 1.25 рубля, зшиток паперу 25 копійок, пачка цігарєток (25 штук) 1.30 руб., пачка сірників 20 копійок, пуд соли 8 рублів, головка капусти 1 руб., вінок чіснику 10 руб., вінок цибулі 15—20 руб., один гарбуз 3 руб. Десяток яблок 2 руб., фунт сала 12 руб., фунт ковбаси 8—10 рублів.

Свинини зовсім не можна дістати. Гарна корова на базари коштує 1,500 до 2,000 рублів: так дорого тому, що їх вже мало є, бо власть пожерла. Гарний кінь, якщо такого можна знайти, також дотягає в ціні до 2,000 рублів.

Ось Вам зразок, скільки вартують у нас ці 9 рублів, які я можу за день заробити.

Ще хочу сказати Вам, як живе тепер наш нарід. В ночи то одним оком сплять, а другим глядять, бо кождий може надіятися, що впаде котрійбудь ночи ГПУ, вхопить бідного чоловіка та затащить „за Байкал". А за що? — Того ніхто ніколи й не знає. У нас тепер нарід виїжджає з села, кожного дня по 5 до 6 родин. Куди їдуть, я сам добре не знаю. Кого спитаєш, то відповість, що „поїдемо шукати кращого життя". Та мені здається, що кращого життя ніде в цілій Росії не знайдуть, бо всюди тасама влада. Я міркую собі, що коли всюди тасама влада, то і однакове, лихе життя і кінець.

В нас тепер наступила „пашпортація". Видали пашпорти людям у віці від 16 до 80 літ, а то й 100 літ, але не всім. Тим людям, котрі передтим були статочними хазяїнами, а тепер їх ограблено та вигнано з хат, пашпортів не видали, бо їх вважають за ворогів совітської влади. Також не видали пашпортів тим, котрі колись брали участь у грабункових бандах, або були карані за крадіж. Іншим видали, та й то не на довго, а лише на 3 роки. Всі ті, що одержали пашпорти, тепер розїжджаються, куди хто може, щоби ратувати своє життя, та чи ратують, не знати, бо від такої сатани трудно спастися взагалі.

Я вже скоро піду на „военную обуч" (військові вправи) на 2 місяці, а на другу осінь, 34-го року, вже піду служити в рядах красної (червоної армії. Я думав, що мене звільнять, та тепер нікого не звільняють і мені прийдеться цілятись 2 роки по світі.

(Дальше автор листа розпитує, яке життя в Америці та просить подати ціни ріжних продуктів, щоби порівнати тутешні ціни з російськими. — Е. С.).

Ще, Дорогі Вуйку, хочу вернутися назад до деяких справ, що відносяться до нашого мученичого життя. В одному листі, писаним Вами 14-го травня ц. р., Ви писали мені, що „катам прийде скоро кінець". Напишіть, будьте ласкаві, яким способом може прийти їм кінець? — Ми думаємо, що заки це наступить, то нам скорше прийде кінець, бо вони настільки нас ослабили, що ми мабуть їх не переможемо, хоч, дай Боже, щоб пережили. Однак Ви мабуть дещо про це перечуваєте, то будьте добрі напишіть, чи скоро це наступить.

Тут перепишу Вам деякі пісоньки, що їх співають наші селяни:

И скучно и грусно,
Но надо смиритись,
Чтож делать,
Неволен судьбе человек.

А ось ту Вам ще одна пісонька, т. зв. „Совітська Самокритика":

У недилю дуже вранци
Йихав Ленин на таранци,
Осельодком поганяв,
Пятиричку виполняв.
Ленин йихав, Ленин йихав,
Йихав не до нас,
Виконав вин пятиричку,
Тильки не для нас.

* * *

Сидить кошка (кітка) на [печи,
Газети читає:
„Винишивши куркулів,
„Биднякив шукають". —

На тім кінчу своє письмо та здоровлю Вас, — оставайтеся живі і здорові, дай нам, Боже, пережити ці мученичі страждання та ще разом побачитись.

Ваш племінник,
М. Ф.

— — — — — — — —

Ось вам картина, яка представляє „райське" життя, що його веде український нарід під большевиками. Лист цей ясно говорить про це, як наш нарід „любить" совітських сатрапів, як „шанує" їх і очікує на визволення.

Е. С.
Ню Йорк, Н. Ї.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В понеділок, дня 1. січня 1934 р., помер на удар серця Семко Марків, член тов. Свобода, від. 194 У. Н. Союза в Ню Йорку. Похорон відбудеться в четвер, 4. січня 1934, в год. 10.30 рано з погребового заведення під ч. 413 Вест 40 улиця, до церкви св. Юра при Іст 7-мій улици. Проситься членів прибути на похорон.

Вічна йому память!

Михайло Вічак, секр.

КОЛЯДИ
— і —
ЩЕДРІВКИ
— на —
РІЗДВО ХРИСТОВЕ І БОГОЯВЛЕННЯ
з додатком пісень
СТРАСТНИХ, ВОСКРЕСНИХ І ІНШИХ ПІСЕНЬ ЦЕРКОВНИХ
Ціна 35 центів.
Замовлення і гроші слати до:
"SVOBODA",
81-83 Grand St., Jersey City, N. J.

На корчі мязів.
Болячі, змучені, перепрацьовані мязи дістають назад свою нормальну якість, коли натрете їх ЯКОРИВИМ Пейн-Експеллером.
Коли ваші мязи стають вам допукати, коли маєте повно корчів і коли почуваєте біль від натуги, натріть добре болячі місця і ядіть до ліжка. Може бути, що вже по одноразовім натертю почуєте цілковиту полекшу.
У всіх аптиках—35 цент. і 70 цент.
Лишь правдивий має торговельну марку Якір.
PAIN-EXPELLER

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

НА ПРОДАЖ
МЕБЛІ ДО ІДАЛЬНІ, 10 штук, виложені викрустациями, вартости $650. Продам за $95.00. Голоситься між 11 рано а 5-тою вечір до: 303-1
MICH. CHERNIK,
222 Metropolitan Avenue, Apt. 14,
Brooklyn, N. Y.

ФАРМИ, ДОМИ І БИЗНЕСА на продаж і виміну. Дуже дешеві. Колись коштували по $4000 і $8000, а нині можете купити за $1500 або $4000. Пересилаємо гроші до краю, шифкарти на всі лінії і полагоджуємо всі кращі справи. Адреса від 19 літ та сама:
АНТІН ПАШУК,
322 N. 8th St., Philadelphia, Pa.

СКРІПЛЮЄ І РЕГУЛЮЄ ЖОЛУДОК.
Новий лік Магентон — дає подиву гідні успіхи в лікуванню численних недуг. Магентон побуджує і скріпляє ослаблені життєві органи, ділає на залози (гладкі), розчиняє гази і каси, поправляє апетит, скріплює нерви, привертає сон, словом, ділає на цілий організм, усуваючи спричинюючу недугу отруєю. Магентон є ліком для всіх, то є: мужчин, женщин і дітей. Памятайте, що є два роди Магентону — в порошку 50 цент. за пушку, і в плині, 60 цент. і доляра за пляшку. Не плекайте недуг, — а ще сегодня замовте Магентон і зачніть заживати. Самі переконаєтеся, що лішої Медицини-Тоніку не знайдете в світі. 226-
Письма і замовлення адресуйте так:
GRAMERCY CHEMICAL CO., Inc.,
204 E. 18th ST., NEW YORK, N. Y.

Д-р МИХАЙЛО ЯНКОВИЧ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР-ХІРУРГ.
Урядові години:
Від 1-3 пополудні і від 6-8 ввечір.
В неділі після умови. 236
29 Morton Street, Newark, N. J.
Телефон: Market 3-4815

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
153 AVENUE B,
NEW YORK, N. Y.
(межи 9. і 10. ул.)
Tel. ALGONQUIN 4-8625.
Урядові години: рано від 10 до 11, вечір від 6 до 8, а в неділі після умови.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАЙМАЄМСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ.
129 E. 7th STREET,
NEW YORK CITY
Tel: Orchard 4-2568

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

16.

Для тих молодих Алалів Тарзан не був нічим іншим, як якою серною, або яким іншим сотворінням, котре їх мати, Перша Жінка, приносила їм на їду. Однак і вони не думали би його їсти, якби там була інша пожива. Найстарша дівчина знала, що його принесено, щоби він став товаришем Першої Жінки. Як інші жінки тої примітивної раси, вона полювала на нового подруга кождої весни в лісах і джунглях, де потульні мужчини жили одинцем, з виїмком тих кількох тижнів, коли вони ставали бранцями якої сильної жінки.

У камінних домах, де їх держано як бранців, цих мужчин трактували з глибокою погордою та брутальністю навіть діти їх тимчасових жінок. Їм удавалося втекти тільки рідко, але остаточно їх пускали на волю, бо лекше було полювати на нового мужчину на весні, ніж годувати старого цілий рік. У життю цих напівдикунів не було ніякої любови. Як хлопцеви прийшов 15. рік життя, його пускали свобідно та гнались за ним по лісі. Тоді їх власні матери не відріжнили би були своїх синів від інших мужчин.

Коли дівчина дійшла до того віку, її брали до матірної печери, де вона жила, поки не добула собі подруга. Потім вона заживала в осібній печері. На друге літо вона навіть могла стати суперницею своєї матери за якогось мужчину. Будування камінних сховищ для мужчин і дітей було одинокою роботою, яку жінки робили спільними силами. Треба було будувати сховища, бо інакше мужчини втікали; а робили це самі жінки, бо мужчини, якби їм дати волю хочби й підчас праці, теж ужили би її для втечі.

Жінки були звичайно сильної будови й видомлювали каміння а каменоломів над амфітеатром, потім спускали їх унизу і силою тягнули їх на місце призначення. Нові хати приходилося будувати рідко, бо жінок погибало звичайно багато, отже все були вільні мешкання. Багато гинуло через заздість, багато підчас ловів, ще інші серед братовбивчих битв з сусідніми племенами. Навіть мужчини, бючися підчас утечі, деколи їх убивали.